

POSTANOWIENIE

Dnia 30 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie lekarza L. S.

obwinionej o popełnienie przewinienia zawodowego z art. 1 ust. 3 Kodeksu Etyki Lekarskiej w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarzy i lekarza dentysty (Dz.U. z 2021, poz. 790), w zw. z § 2, § 3 i § 8 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 listopada 2015 r. w sprawie trybu i sposobu orzekania o czasowej niezdolności do pracy, wystawiania zaświadczenia lekarskiego oraz trybu i sposobu sprostowania błędów w zaświadczeniu lekarskim (Dz. U. z 2015, poz. 2013), w zw. z art. 53 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (t.j. Dz. U. z 2021, poz. 1342),
po rozpoznaniu w dniu 30 grudnia 2024 r. na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k. w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej kasacji obrońcy lekarza L. S. od orzeczenia Naczelnej Izby Lekarskiej z dnia 20 kwietnia 2023 r., NSL Rep. [...], zmieniającego w zakresie pkt 1 orzeczenie Okręgowego Sądu Lekarskiego w [...]. z dnia 13 września 2022 r., sygn. akt [...]

postanowił:

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną,**
- 2. obciążyć obwinioną lek. L. S. wydatkami postępowania kasacyjnego w kwocie 20 zł. (słownie: dwadzieścia złotych)**

UZASADNIENIE

Okręgowy Sąd Lekarski w Ł. orzeczeniem z dnia 13 września 2022 r., sygn. akt [...], uznał obwinioną lek. L. S. za winną tego, że:

1. pomimo ciążącego na niej obowiązku, w dniu 17 maja 2021 r. nie wystawiła zaświadczenia o czasowej niezdolności do pracy p. J. C., której to niezdolność do pracy została przez lekarza stwierdzona po przeprowadzonym badaniu i odnotowana w dokumentacji medycznej, czym naraziła pacjentkę na możliwość utraty świadczeń z ubezpieczenia społecznego oraz utratę zatrudnienia, tj. o popełnienie przewinienia zawodowego polegającego na naruszeniu art. 1 ust. 3 Kodeksu Etyki Lekarskiej uchwały Nr 5 Nadzwyczajnego VII Krajowego Zjazdu Lekarzy z dnia 20 września 2003 r. zmieniającej uchwałę w sprawie Kodeksu Etyki Lekarskiej (Biuletyn NRL z 2003 r. Nr 6/80/; dalej: „Kodeks Etyki Lekarskiej”) w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarz i lekarza dentysty (Dz.U. z 2021, poz. 790, dalej: „u.z.l.l.d.”), w zw. z § 2, § 3 i § 8 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 listopada 2015 r. w sprawie trybu i sposobu orzekania o czasowej niezdolności do pracy, wystawiania zaświadczenia lekarskiego oraz trybu i sposobu sprostowania błędu w zaświadczeniu lekarskim (Dz. U. z 2015, poz. 2013), co stanowi przewinienie zawodowe w myśl art. 53 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (t.j. Dz.U. z 2021, poz. 1342, dalej: u.i.l.), i za ten czyn na mocy art. 83 ust. 1 pkt 1 u.i.l. wymierzył jej karę upomnienia,
 2. w dniu 20 maja 2021 r. przekazała telefonicznie informacje dotyczące stanu zdrowia skarżącej p. J. C., pracownikowi reprezentującemu jej pracodawcę — Kierownikowi Oddziału Kadr Sądu Apelacyjnego w [...], wbrew ciążącemu na niej obowiązkowi zachowania tajemnicy lekarskiej, co do wiadomości o pacjencie i jego otoczeniu, uzyskanych w związku z wykonywanymi przez lek. L. S. czynnościami zawodowymi oraz naruszyła prawo pacjenta do tajemnicy informacji z nim związanych, tj. o popełnienie przewinienia zawodowego polegającego na naruszeniu art. 23 Kodeksu Etyki Lekarskiej, art. 13 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2020, poz. 849) oraz art. 40 ust. 1 u.z.l.l.d., i za ten czyn na mocy art. 83 ust. 1 pkt 1 u.i.l. wymierzył jej karę upomnienia.
- Ponadto, Sąd postanowił, że koszty postępowania w wysokości 1449 zł poniesie obwiniona lekarz na rzecz Okręgowej Izby Lekarskiej w [...].

Od powyższego orzeczenia w dniu 18 października 2022 r. odwołanie wniósł Okręgowy Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej w [...], zaskarżając je w części dotyczącej orzeczenia o karze. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił rażąco niewspółmierność wymierzonej obwinionej kary w postaci kary upomnienia zarówno za czyn wskazany w pkt. 1, jak i w pkt. 2, podczas gdy znaczny stopień społecznej szkodliwości czynu przypisanego obwinionej, stopień jej zawinienia, w szczególności fakt, że do Okręgowego Sądu Lekarskiego równoległe z wnioskiem o ukaranie w niniejszej sprawie Rzecznik złożył wniosek o ukaranie lek. L. S. również dotyczący wystawiania przez lek. L. S. zwolnień lekarskich w sposób sprzeczny z obowiązującymi przepisami, a także wzgląd na cele zapobiegawcze i wychowawcze jakie kara powinna osiągnąć w stosunku do obwinionej oraz potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej innych lekarzy uzasadniają wymierzenie kary surowszej, w tym wnioskowanego przez Rzecznika, wynikającego z art. 93 u.i.l., wystąpienia do Okręgowej Rady Lekarskiej w [...] z wnioskiem o przeprowadzenie postępowania przewidzianego w art. 11 u.z.l.l.d.

Na podstawie powyższych zarzutów skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez wymierzenie obwinionej kary ograniczenia zakresu czynności w wykonywaniu zawodu lekarza poprzez zakazanie wystawiania zaświadczeń lekarskich o niezdolności do pracy na okres 2 lat oraz wystąpienie na podstawie art. 93 u.i.l. do Okręgowej Rady Lekarskiej w [...] z wnioskiem o przeprowadzenie postępowania przewidzianego w art. 11 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry, za czyn wskazany w pkt 1 wniosku o ukaranie oraz wymierzenie obwinionej kary nagany w zakresie czynu wskazanego w pkt 2 wniosku o ukaranie.

Naczelny Sąd Lekarski orzeczeniem z dnia 20 kwietnia 2023 r., NSL Rep. [...], zmienił zaskarżone orzeczenie Sądu dyscyplinarnego I instancji w zakresie pkt 1 i za przypisany czyn wymierzył obwinionej lekarce na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 u.i.l. karę ograniczenia zakresu czynności w wykonywaniu zawodu lekarza poprzez zakaz wystawiania zaświadczeń lekarskich o czasowej niezdolności do pracy (ZUS ZLA) na okres 1 roku (pkt 1). W pozostałym zakresie utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie Okręgowego Sądu Lekarskiego w [...]. (pkt 2), obciążając obwinioną kosztami postępowania (pkt 3).

Od powyższego orzeczenia w dniu 21 września 2023 r. kasację wniósł obrońca obwinionej, zaskarżając je w części, tj. w zakresie pkt 1. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił rażącą niewspółmierność orzeczonej wobec obwinionej kary ograniczenia zakresu czynności w wykonywaniu zawodu lekarza poprzez nałożenie na obwinioną zakazu wystawiania zaświadczeń lekarskich o czasowej niezdolności do pracy (ZUS ZLA) na okres 1 (jednego) roku. Na podstawie tak skonstruowanych zarzutu obrońca obwinionej wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Ponadto, na podstawie art. 532 § 1 k.p.k. wniósł o wstrzymanie wykonania wyroku Naczelnego Sądu Lekarskiego do czasu rozpoznania niniejszej kasacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje

Kasacja obrońcy obwinionej lek. L. S. nie zasługiwała na uwzględnienie.

Na wstępie podnieść należy, że stosownie do treści art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. u.i.l. od prawomocnego orzeczenia Naczelnego Sądu Lekarskiego, kończącego postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy, stronom, ministrowi właściwemu do spraw zdrowia i Prezesowi Naczelnej Rady Lekarskiej, przysługuje kasacja do Sądu Najwyższego w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia. Zgodnie zaś z przepisem art. 96 ust. 1 u.i.l. kasacja może być wniesiona z powodu uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. lub innego rażącego naruszenia prawa. Kasacja może być wniesiona również z powodu niewspółmierności kary.

Warto przypomnieć, że kasacja co do zasady jest rozpoznawana w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów (art. 536 k.p.k. w zw. z art. 112 pkt 1 u.i.l.). Kasacja w niniejszej sprawie na podstawie art. 96 ust. 1 u.i.l. wniesiona została wyłącznie z powodu rażącej niewspółmierności orzeczonej wobec obwinionej kary.

Literalne brzmienie art. 96 ust. 1 u.i.l. może prowadzić do wniosku, że do wzruszenia w postępowaniu kasacyjnym kary orzeczonej przez sąd lekarski wystarczające jest uznanie jej za niewspółmierną, a nie rażąco niewspółmierną. Jednak przedstawiony kierunek interpretacyjny nie wytrzymuje krytyki, gdyż prowadzi do niedorzecznych konsekwencji. Przy tej bowiem interpretacji w ramach

zwykłego postępowania odwoławczego Naczelny Sąd Lekarski byłby uprawniony do korygowania kary wyłącznie w razie uznania jej za rażąco surową albo łagodną (art. 438 pkt 4 k.p.k. w zw. z art. 112 pkt 1 u.i.l.), natomiast uchylenie orzeczenia o karze w postępowaniu kasacyjnym byłoby niezbędne już w wypadku ocenienia kary jako niewspółmiernej w stopniu "zwykłym". Z tych racji uzasadnione jest przychylenie się do poglądu wyrażonego w orzecznictwie Sądu Najwyższego zgodnie z którym, niewspółmierność kary w rozumieniu art. 96 ust. 1 zd. 2 u.i.l. ma miejsce, gdy między karą wymierzoną a karą sprawiedliwą, jaką należałoby orzec w następstwie prawidłowego zastosowania dyrektyw wymiaru kary, zachodzi rażąca dysproporcja (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 września 2016 r., SDI 38/16). Warto zaznaczyć, że także sam skarżący kasacyjnie podniósł zarzut „rażącej niewspółmierności” orzeczonej kary. Koniecznym jest zatem odniesienie się do interpretacji zwrotu "rażącej niewspółmierności kary" wypracowanej na gruncie postępowania karnego.

W poglądach doktryny wskazuje się, iż przesłanka „rażącej niewspółmierności” jest klauzulą generalną, która ma charakter oceny, a w Kodeksie postępowania karnego nie ma wskazanych kryteriów tej niewspółmierności. Oznacza to, że poddanie tego kwantyfikatora jednoznacznej definicji w gruncie rzeczy nie jest możliwe, ponieważ musiałoby tak naprawdę prowadzić do ich zastąpienia innymi wyrażeniami ocennymi, a to z kolei w odniesieniu do kategorii „niewspółmierności” mogłoby oznaczać stępienie ostrości słowa „rażąca” (zob. D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2024, art. 438; J. Zagrodnik [w:] M. Burdzik, S. Głogowska, J. Karaźniewicz, M. Klejnowska, N. Majda, I. Palka, K. Sychta, K. Żyła, J. Zagrodnik, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2024, art. 438).

Sąd Najwyższy w swoich orzecznictwie stoi zaś na stanowisku, że pojęcie niewspółmierności rażącej oznacza znaczną, zasadniczą, "bijącą w oczy" różnicę między karą wymierzoną, a karą sprawiedliwą. Innymi słowy, jest to wyraźna i oczywista, a więc niedająca się zaakceptować dysproporcja między karą wymierzoną, a karą sprawiedliwą (zasłużoną). Przesłanka rażącej niewspółmierności kary jest spełniona tylko wtedy, gdy na podstawie ustalonych

okoliczności sprawy, które powinny mieć decydujące znaczenie dla wymiaru kary, można przyjąć, iż zachodzi wyraźna różnica między karą wymierzoną a karą, która powinna zostać wymierzona w wyniku prawidłowego zastosowania dyrektyw wymiaru kary oraz zasad ukształtowanych przez orzecznictwo. Należy przy tym zaznaczyć, że chodzi tu o różnicę ocen tak zasadniczej natury, że karę dotychczas wymierzoną można byłoby określić – również w odbiorze zewnętrznym – jako rażąco niewspółmierną, tzn. niewspółmierną w stopniu nie pozwalającym na jej akceptację (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2003 r., SNO 57/02; wyrok Sądu Najwyższego z 22 października 2007 r., SNO 75/07; postanowienie Sądu Najwyższego z 26 lutego 2020 r., V KK 382/19).

Mając na uwadze powyższe rozważania teoretyczne nie sposób przyznać racji skarżącemu kasacyjnie w zakresie spełnienia przesłanki rażącej niewspółmierności kary. Analiza treści uzasadnienia Sądu dyscyplinarnego II instancja pod kątem tegoż zarzutu, nie daje bowiem podstaw do wzruszenia orzeczonej wobec obwinionej kary ograniczenia zakresu czynności w wykonywaniu zawodu lekarza poprzez zakaz wystawiania zaświadczeń lekarskich o czasowej niezdolności do pracy (ZUS ZLA) na okres 1 roku. Naczelny Sąd Lekarski w sposób wyczerpujący uwypuklił czynniki, które miały wpływ na rodzaj i wymiar orzeczonej kary. Okoliczności podnoszone w skardze kasacyjnej, choć mogą rodzić pewne wątpliwości po stronie obwinionej, w ostatecznym rozrachunku nie stanowią dostatecznej podstawy do zaktualizowania się przesłanki rażącej niewspółmierności kary.

Zauważyć bowiem należy, że Sąd dyscyplinarny II instancji ujął w swoich wywodach szereg czynników przemawiających za ukształtowaniem orzeczonej kary. Sporządzone uzasadnienie orzeczenia pozwala na wywnioskowanie, że za okoliczności obciążające uznano fakt, iż obwiniona miała cofnięte upoważnienie do wystawiania zaświadczeń o czasowej niezdolności do pracy (ZUS ZLA) przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych na okres ostatecznie dwóch miesięcy z uwagi na naruszenie przepisów dotyczących orzekania o czasowej niezdolności do pracy i wystawiania zaświadczeń ZUS ZLA, wadliwego, wysoce naganego i społecznie oraz zawodowo szkodliwego zachowania się obwinionej po popełnieniu czynu, jej działanie uznano za rzucające negatywne światło na całe środowisko lekarskie,

a zamieszczenie w zaświadczeniu ZUS ZLA kodu C - za postępowanie z nienależytą starannością będące przewinieniem o ciężkim charakterze. Dostrzeżono przy tym, że obwiniona nie podjęła wbrew etycznej powinności starań o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie w innej formie społecznemu (zawodowemu) poczuciu sprawiedliwości, a w konsekwencji orzeczoną karę uznano za współmierną w stosunku do stopnia społecznej (zawodowej) szkodliwości czynu, stopnia zawinienia, motywacji i sposobu zachowania się obwinionej po popełnieniu przewinienia zawodowego, uwzględniając cele zapobiegawcze i wychowawcze, które ma osiągnąć w stosunku do obwinionej, a także funkcji w zakresie prewencji ogólnej i zaspokoje społeczne poczucie sprawiedliwości

Sąd Najwyższy aprobuje w całości zaprezentowaną w zaskarżonym orzeczeniu argumentację odnoszącą się do wymiaru kary, nie widząc realnych podstaw do wzruszenia zaskarżonego orzeczenia. Zauważyć przy tym należy, że zgodnie z ukształtowaną linią orzeczniczą Sądu Najwyższego orzeczona kara ograniczenia zakresu czynności w wykonywaniu zawodu lekarza może być kształtowana w różny sposób i przybierać postać mniej lub bardziej dolegliwą, przy uwzględnieniu wagi przewinienia dyscyplinarnego i sytuacji osobistej osoby obwinionej, w tym wykazywanej przez nią aktywności zawodowej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 19 sierpnia 2020 r., I KK 40/20). Jednocześnie należy mieć na względzie, że podstawowe zadanie wykonywania zawodu lekarza polega przede wszystkim na udzielaniu świadczeń zdrowotnych, a możliwości jego realizacji Sąd dyscyplinarny II instancji nie pozbawił obwinionej. Pozostawiono jej również możliwość wykonywania zawodu na innych płaszczyznach, w tym m.in. w obszarach wymienionych w art. 2 ust. 3 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry. Naczelny Sąd Lekarski wymierzając obwinionej karę ograniczenia zakresu czynności w wykonywaniu zawodu lekarza ograniczył się bowiem wyłącznie do możliwości wystawiania zaświadczeń ZUS ZLA, co – jak wskazano uprzednio – obszernie uzasadnił. Jednocześnie, Sąd ten wyczerpująco odniósł się do kwestii prawnej omawianego uprawnienia oraz sposobu jego nabywania, wskazując, że nie jest ono obligatoryjną czynnością czy też automatycznie nadawaną kompetencją każdego lekarza udzielającego świadczenia zdrowotne.

Odnosząc się do kwestii kodu C umieszczonemu na wystawionym zaświadczeniu ZUS ZLA zauważyć należy, że Sąd dyscyplinarny II instancji uwypuklił istotne elementy tej procedury, które wymagają wzmożonej aktywności lekarza je wystawiającego. Uznał m.in., że umieszczenie rzeczonoego kodu literowego w zaświadczeniu ZUS ZLA jest działaniem, w ramach którego koniecznym jest podjęcie kilku czynności w aplikacji, którego nie sposób dokonać w sposób przypadkowy (niezamierzony). Co przy tym istotne, kod literowy zostaje przekazywany pracodawcy w celu ustalenia wysokości zasiłku chorobowego przysługującego pracownikowi niezdolnemu do pracy, a to z kolei ma bezpośrednie przełożenie na sytuację tegoż pracownika nie tylko z uwagi na wysokość otrzymanego z tego tytułu świadczenia, lecz również ze względu na konsekwencje niematerialne, które mogą zostać w rezultacie wywołane na linii pracownik-pracodawca.

Na koniec wspomnieć należy, że wbrew zapatrywaniom skarżącego kasacyjnie, Naczelny Sąd Lekarski wziął pod uwagę wszelkie elementy kształtujące wymiar kary, w oparciu o które w sposób klarowny i kompleksowy uzasadnił nie tylko dlaczego wymierzył dany rodzaj kary, lecz również jej wymiar. Na marginesie wskazać przy tym należy, że skarżący kasacyjnie nie wskazał, która kara łagodniejszego rodzaju powinna w jego ocenie zostać orzeczona względem obwinionej by spełnione zostały jej cele zapobiegawcze i wychowawcze.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.